

полоністиці. Тут дослідження Володимира Брославського досить близько стоять до тематики наукових зацікавлень львівського дослідника Богдана Гудя. Компаративне співставлення науково-історичного доробку цих двох вчених (обидвоє – родом із Бережанщини) приводить нас до висновків, що їхні дослідження в деяких моментах пересікаються, проте не дублюють один одного. Так, львівський вчений вивчав етносоціальні взаємини на Правобережжі крізь призму етнокультурного чинника. Іншими словами, в центрі його уваги стояла проблема взаємин між репрезентантами польського та українського етносів. А у науковому доробку Володимира Брославського у центрі уваги стояли соціальні взаємини, насамперед питання землеволодіння та землекористування. Тобто Володимир Любомирович досліджував ті ж самі взаємини не під етнічним, а під соціальним кутом зору: у фокусі його уваги перебували взаємини між поміщиком (шляхтичем), державним чиновником та селянином. Звідси науковий доробок обидвох істориків не дублює, а взаємодоповнює один одного.

Таким чином, навіть поверхневий аналітичний зріз наукової спадщини Володимира Брославського ілюструє нам той очевидний факт, що ця спадщина вартує окремої уваги й поглибленого аналізу у майбутньому. У контексті цілком слушної постановки питання про меморіалізацію постаті Володимира Брославського варто відзначити, що його постать заслуговує крім класичних форм вшанування ще й науково-інтелектуальної меморіалізації. Йдеться про видання чи перевидання його дослідницької спадщини, фіксацію спогадів та мемуарів про нього, популяризацію його наукових праць, введення його доробку до планування науково-дослідницької діяльності студентів та молодих істориків. Такі аспекти ми розглядаємо як моральний та організаційний імператив у майбутній діяльності історичного факультету ТНПУ ім. В. Гнатюка.

Олександр Петровський (Тернопіль)

ВІД НАУКИ ДО ФРОНТУ: ШЛЯХ ЖЕРТОВНОСТІ

ВОЛОДИМИРА БРОСЛАВСЬКОГО (22.04.1979 – 21.09.2025 рр.)

«Якщо нація не знає своєї історії, то змушена за науку платити криваву ціну та важко виборювати право на мирне і спокійне життя. Тож: або добре вчить історію, щоб знати, хто ваш ворог, а хто друг, або будьте готові брати в руки зброю...» В. Брославський 24 лютого 2023 р.

Сьогодні особливо важко говорити в минулому часі про Володимира Любомировича Брославського – кандидата історичних наук, доцента й водночас Воїна, який віддав своє життя за незалежність і свободу України. Його загибель стала непоправною втратою не лише для рідних, колег і науково-освітньої спільноти Тернопільщини, а й для побратимів – воїнів російсько-української війни, з якими його єднали спільна мета, бойове братерство та чітке усвідомлення обов'язку перед Батьківщиною.

Герої не вмирають, допоки живе пам'ять про них у вчинках, ідеях і серцях тих, хто продовжує їхню справу та береже приклад честі й служіння. Тому звернення до постаті Володимира Брославського – це не лише спроба вшанувати його пам'ять у межах наукової конференції, а й прагнення осмислити його життєвий шлях, як приклад жертовності, цілеспрямованості та синтезу, на перший погляд, далеких сфер – академічної науки та військової служби. Його життєвий приклад актуалізує дану проблематику й спонукає нас до роздумів: якою була траєкторія людини, що зуміла поєднати лекційну

аудиторію з окопами фронту, наукову працю – із боротьбою за свободу нації, незалежність своєї держави?

Справді, «важко сприймати деякі події...важко приймати смерть людини, яку тривалий час знав, з якою співпрацював...Емоції, спогади про тих патріотів, хто за покликом сумління пішли на війну, сповнені рішучості, без лукавства, без прагнення «піару» для здобуття якихось «преференцій», окрилені ідеєю захистити свою сім'ю, родину, націю, свободу та зберегти для всіх українців їхню державність. Володимир Брославський – щирий і чесний, добровольцем пішов воювати за нас... Він розумів, що може загинути і що потрібен своїй сім'ї... Але виконував свій громадянський обов'язок до загибелі. Без таких людей нація не зможе бути сильною».

Схожу думку висловив ректор ТНПУ ім. В. Гнатюка Богдан Буяк: «Це той випадок, коли відмовляешся вірити, коли шукаєш зворотну інформацію, коли перебираєш безліч прикладів, коли було інакше, коли просиш Бога про порятунк людини, але війна невмолима... Наша академічна спільнота втратила рідну душу справжнього Лідера, Патріота, Професіонала...».

Надзвичайно промовистими є спогади Миколи Бармака – наукового керівника та багаторічного друга Володимира Брославського: «Є люди, які як світло: коли вони зникають, стає темно... З Володею ми були дуже близькі... точніше – рідні. Познайомився з ним ще школярем, коли готувалися до вступу на історичний факультет. А потім ми завжди були разом: вчилися, радилися, будували плани. Володя був головною опорою для всієї родини – для мами, для сестри Ірини та дружини Тетяни. Він був м'який ззовні, але з неймовірним стрижнем бійця й порядної людини всередині. Завжди поруч, коли було найважче. Я не раз намагався відмовити його йти – спершу добровольцем у 2015-му, а потім у страшному лютому 2022-го... А він лише посміхався і казав, що має піти захищати». Бо, як пригадує декан історичного факультету Володимир Кіцак, йому належить фраза: «хлопці, якщо не будете воювати в українській армії, то будете воювати в польській, французькій, німецькій; від війни не втечете...».

Як свідчать спогади колег, Володимир Брославському були притаманні високі моральні якості, виняткове почуття обов'язку та чітка громадянська позиція. Його життєвий шлях є взірцем того, як справжня сила народжується з гармонії мудрості й мужності, професійної компетентності й людяності, наукової відданості й воїнської жертвності. У цьому зв'язку саме така цілісність особистості робить Володимира Брославського символом сучасного українського інтелігента – мислителя, громадянина й воїна, який залишив по собі не лише наукову спадщину, а й приклад духовної стійкості та любові до рідної землі.

Народився Володимир Брославський 22 квітня 1979 року у м. Бережани Тернопільської області. Рано залишився без батька та зовсім юним став опорою для родини – матері і сестри. У 1996 р. закінчив із відзнакою місцеву загальноосвітню школу №1. Вищу освіту здобув на історичному факультеті ТДПУ ім. Володимира Гнатюка. Будучи студентом першого курсу, був обраний керівником науково-видавничого відділу історичного факультету «Літопис».

З 2001 року, після закінчення навчання з відзнакою, Володимир продовжував працювати в рідному університеті: спочатку на історичному факультеті, а потім у науковому відділі. Одночасно займався викладацькою діяльністю. У 2004 році був обраний головою ради молодих вчених і спеціалістів ТНПУ ім. В. Гнатюка. 2 жовтня 2006 р., наказом ректора

призначений начальником відділу виховної роботи, а з 2013 р. – начальником відділу у справах молоді.

У грудні 2007 року Володимир Брославський успішно захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата наук за спеціальністю – історія України. Вибір теми кандидатської дисертації В. Брославського «Аграрна політика російського царату на Правобережній Україні у 1793–1861 рр.: зміни у землеволодінні і землекористуванні» не був випадковим. Дослідника цікавило, яким чином імперська влада встановлювала контроль над підпорядкованими територіями через систему землеволодіння, як одного із ключових економічних та політичних ресурсів тієї доби.

Володимир Брославський – автор численних статей у фахових виданнях. Він послідовно досліджував соціально-економічну історію Правобережної України XVIII–XIX ст., зокрема боротьбу за власність, механізми формування земельної власності, політику російського уряду та трансформацію аграрних відносин у контексті імперської інтеграції. Учений аналізував шляхи поповнення земельної власності російських дворян і державної казни, норми польського земельного права на Правобережній Україні в 1793–1830 рр., примусове відчуження нерухомої власності та конфіскації маєтків, землеволодіння та землекористування на Правобережній Україні в кінці XVIII ст., а також земельне питання в церковній політиці. Значну увагу приділяв історіографії аграрної політики Російської імперії (1793–1861 рр.) та заходам царського уряду, спрямованим на утвердження проросійського землеволодіння. Крім того, висвітлював передумови політичного компромісу польської шляхти з російським урядом за правління Катерини II, норми польського земельного права (1793–1830 рр.) і феномен колабораціонізму польської еліти як чинника окупації Правобережної України наприкінці XVIII ст. Окремий напрям становили дослідження впливу державного регулювання на життєдіяльність польської й німецької національних меншин у XIX – на початку XX ст. Очевидно, що через ретроспективний аналіз він виявляв корені соціальної нерівності, механізми контролю та опору, проводив історичні паралелі й окреслював уроки, актуальні для сучасного розуміння історичного контексту національної державності.

Окрім науково-педагогічної діяльності Володимир Любомирович особливу увагу приділяв національно-патріотичному і громадянському вихованню, наголошував на важливості військової підготовки молоді, працював свідомо і неформально, ініціював чисельні цікаві і корисні проекти, користувався беззаперечним авторитетом серед колег та здобувачів освіти. Він умів гуртувати довкола себе прогресивну молодь й надихати її до дієвого розвитку. З його ініціативи реалізовано десятки різноманітних проектів, спрямованих на підтримку та мотивацію талановитої учнівської й студентської молоді.

У 2012 р. В. Брославський розпочав створення Освітнього порталу «Академія». Про цей період на своїй сторінці в фейсбук зазначила Ольга Дудар: «Володимир Любомирович був Людиною з великої літери. Мала приємність працювати в його проекті онлайн підготовки до ЗНО «Академія». Вже тоді він бачив майбутнє за інтернет платформами для навчання. Пам'ятаю як завжди повторював: «Ти або будеш працювати на свою мрію, або на чужу». Чіткі слова, які породили в мені непереборне бажання знайти себе у світі історичної науки. Дякую Вам, тепер я рухаюсь в напрямку своєї мрії».

У 2014 році В. Брославський активно долучався до вишкілів молоді. Про це розповів його студент, голова наукового товариства студентів, магістрантів, аспірантів та молодих вчених, асистент кафедри історії України,

археології та спеціальних галузей історичних наук Богдан Баран: «Він почав у нас викладати на третьому курсі. Це якраз був 2013 рік, почалась Революція гідності. Володимир Любомирович був одним з тих викладачів, який казав до моїх одногрупників, які не були під ОДА: «Чого ви тут сидите? Староста пішов, а що ви не пішли?». З часом він організував страйкбольний клуб з осередком на історичному факультеті. Ми почали їздити, спершу, в ліс Росинка, проходили «бойове хрещення»: вісім страйкбольних куль в спину, щоб знали, як воно болить. По можливості, кожних вихідних Володимир Любомирович збирав нас і тренував. Володимир Любомирович завжди казав дві фрази: «Треба добре вчити історію, щоб знати, хто твій ворог, а хто твій друг» і «Завжди працюй на свою мрію, а не на чужу».

У грудні 2014 року В. Брославський очолив Громадську Організацію «Інститут модернізації суспільства», яка займалася вивченням та дослідженням проблем сучасної освіти, пошуком ефективних способів отримання знань та інформації, сприяючи розвитку якісного освітнього процесу в Україні.

Викладач історичного факультету Степан Прийдун знайомий із Володимиром Брославським ще зі своїх студентських часів зазначав: «Володимир ніколи не стояв осторонь подій, був справжнім істориком, а справжній історик не тільки знає та розуміє історію, але й долучається до її творення. Він був учасником Помаранчевої революції, Революції Гідності».

У 2015 році Володимир добровільно мобілізувався до Збройних Сил України.

Упродовж 2015–2016 рр. служив командиром відділення 3 батареї гаубичного дивізіону 56 Маріупольської бригади, де як учасник бойових дій проявив мужність, рішучість і самовідданість, нагороджений Почесним нагрудним знаком начальника Генерального штабу – Головнокомандувача Збройних Сил України «За взірцевість у військовій службі» III ступеня.

Таким чином, окреслюється багатогранний образ Володимира Брославського – історика-науковця, зануреного у глибини минулого; педагога, який активно впроваджував освітні інновації; та аналітика, який жив проблемами свого часу, прагнув не лише пізнати історію, а й через знання, працю та приклад формувати і виховувати гідне майбутнє покоління українського суспільства.

У липні 2018 року Володимир Брославський представляв університет на Міжнародному форумі для ректорів університетів у м. Шеньян провінції Ляонін КНР. Відтак із 2019 року – координував питання співпраці між ТНПУ та Шеньянським педагогічним університетом (Китай), був координатор [Інституту Конфуція ТНПУ ім. В. Гнатюка](#).

Крім того В. Брославський брав активну участь в організації найперших заходів проєкту «Історія адвокатури України», зокрема проведення всеукраїнського конкурсу письмових робіт серед студентів та аспірантів істориків і юристів, готував конкурсанти, був активним учасником Всеукраїнського круглого столу «Адвокатура України: минуле і сучасність» та видавцем однойменного збірника праць. Також він підготував для Центру досліджень адвокатури і права НААУ двох науковців, які є авторами книг і статей з адвокатської біографістики. «Перший збірник круглого столу «Адвокатура України: минуле і сучасність», уся технічна підготовка і верстка – справа рук Володимира. Для нас це був великий сюрприз, коли він прислав в Київ самостійно зверстані, роздруковані і зшиті примірники. «Я вирішив трохи підсобити, бо то потрібно для справи, а ти там зашиваєшся в тому Києві», – згадує дієву участь і теплі слова колеги, друга зі студентської лави

керівник Центру досліджень адвокатури і права НААУ Ірина Василик, додаючи про те, що завжди можна було розраховувати на його допомогу, підтримку, чесний погляд зі сторони і щирі поради.

У день повномасштабного вторгнення на територію України, 24 лютого 2022 року, Володимир Брославський звернувся до своїх друзів і колег на особистій сторінці у фейсбук із закликом: «Вірте в свою армію!». Ці слова стали відображенням його внутрішньої стійкості, довіри до Збройних Сил України та віри в перемогу. Уже наступного дня, 25 лютого, він опублікував світлину з підписом: «Тернопільський военкомат: вчора, сьогодні...», додавши промовистий коментар: «Ніщо так не об'єднує українців, як віроломний напад! Слава Україні!».

Усвідомлюючи неминучість війни з московією, Володимир Брославський ще у 2019 році підписав контракт резервіста зі 105-ою бригадою територіальної оборони. Його колега, історик Володимир Окаринський, згадує: «Ми з Володеєм працювали на одній кафедрі, хоча зналися ще раніше. Він був надзвичайно людяною людиною, позбавлений будь-якої потреби штучно підносити власний авторитет. Доброзичливий, ширий – спілкування з ним завжди приносило радість. Нас глибоко вразило, що він добровільно пішов на фронт ще під час АТО, а згодом знову зголосився захищати Україну під час повномасштабного вторгнення».

Тож 25 лютого 2022 року Володимир мобілізований до 105 бригади територіальної оборони, в якій виконував бойові завдання на різних ділянках фронту від Донеччини до Сумщини. «Хорват»

Володимир Брославський охороняв небо Тернополя в складі розрахунку зенітної установки ЗУ-23. Потім був у підрозділі контрдиверсійної боротьби, виконував бойові завдання на Донбасі, Харківщині. Згодом, будучи в мінометній батареї, брав участь в операціях під Куп'янськом та у Великій Писарівці на Сумщині. Про ці часи з сумом розповів його побратим Володимир Бірчак: «Любомирович, Ти був вчителем, як в університеті, так і на війні, Ти був справжнім і турботливим командиром, але найголовніше Ти був справжнім і ширим Другом. Я ніколи не забуду наших нічних розмов в аеропорту, шлях котрий ми йшли пліч-о-пліч під Куп'янськом і на Сумщині, наші «звіряння годинників» за чаєм і кавою у Великій Писарівці. Спочивай з Богом, Друже. Честь. Ми помстимося. Єдине, що можемо пообіцяти». До речі, В. Брославський 21 березня 2022 року розмістив світлину в фейсбуці з підписом: «Українська кави. Рецепт від Володимира Бірчака».

«Був моїм командиром батареї, я жив з ним в одній хаті, де ми разом ділили побут. «Хорват» завжди був людиною, яка йшла з тобою, він ніколи не був командиром, який сидить десь позаду. Ти чув від нього впевненість і тобі було легше...», – пригадує побратим «Честер». «Хорват» – це приклад того, як знання, честь і сила духу стають зброєю. І як справжні чоловіки бережуть не лише історію, а й майбутнє. Тому що його вибір – бути там, де потрібен найбільше. Приєднуйтеся до найкращих. Захищайте Україну разом зі своїми», – зазначили у бригаді».

У свою чергу, речник 105 бригади тероборони ЗСУ Юрій Кульпа: «На жаль, світ покидають найкращі. Професіонал, патріот, людина з великої літери. Його знали всі – надійний, відважний, завжди поруч із побратимами». У своєму дописі офіцер розповів про одну з операцій, у якій разом брали участь: «Хорват пообіцяв нас завезти туди, де працювали його хлопці. Він знав усі маршрути, змінював їх під обстрілами. Та цього разу ми рушили найважчим, бо там чекали найкращі. На півдорозі по рації: «Працює ОСА». Розвертаємось, заїжджаємо в ліс, займаємо позиції. Завис ворожий дрон.

Володимир Брославський відкрив вогонь, намагаючись збити його. Не вдалося, але й скиду не було. Ми рушили далі. Змінили маршрут, пішли лісом. І вже за кілометр – ми там, де треба. Наші хлопці зраділи, привіталися, ми разом відпрацювали по ворогу. Назад ми йшли швидко, під прикриттям РЕБу. Головне було – аби нас не засікли з неба». Він наголосив, що всі побратими згадують «Хорвата» – командира, який завжди перебував попереду, який ніколи не залишав своїх. Згадують Героя, який віддав життя за Україну. «Він назавжди залишився з нами – у строю, пам'яті та серцях тих, хто мав честь його знати», – підсумував речник 105 бригади територіальної оборони ЗСУ.

Загинув Володимир Брославський – старший лейтенант, командир мінометної батареї батальйону територіальної оборони військової частини А7033, 21 вересня 2025 року, поблизу н.п. Лугівка Охтирського району Сумської області, рятуючи побратима під час виконання бойового завдання, захищаючи територіальну цілісність і суверенітет України від збройної агресії російської федерації. Поховали захисника на Пантеоні Героїв на Микулинецькому кладовищі у Тернополі.

У Героя залишилися дружина, двоє малолітніх дітей, мати та сестра. «Він був людиною слова, безмежно любив свою сім'ю, безмежно любив мене і дітей. Він був прекрасним батьком. І я дуже дякую Богу, що у наших дітей був Батько з великої літери. Розумний, кмітливий, я іноді дивувалась його ідеям, як вони з'являються в його голові. Завжди був надзвичайним оптимістом... Я дуже його люблю», – із болем зазначила дружина полеглої воїна Тетяна Брославська.

Професор Леся Алексієвець згадує: «Він був знаючим, сумлінним, виваженим... Складно вимовляти слово «був». Його присутність створювала особливу атмосферу – з ним було спокійно, надійно. Його любили студенти. Разом із тим він був прекрасним науковцем, кандидатом наук...».

Володимир Брославський мав далекоглядні життєві та професійні плани: «Вірю в нашу перемогу та надіюся, що зустрінемося зі студентами вже 2023–2024 н.р.!» Слава Україні! #Україна_Перемагає#історичний_ТНПУ». Перша проректорка ТНПУ Надія Дробик: «Володимир Брославський – це приклад викладача й ученого, людини, яка завжди робить свою справу «на відмінно». Це приклад патріота, який любив Україну понад усе». За її словами, навіть під час відпустки влітку 2025 року Володимир Брославський навідувався до університету та планував повернутися до викладацької діяльності після перемоги: «Пригадую, як ми з ним довго розмовляли. Я запитала: коли, на його думку, закінчиться війна, що він планує робити далі, що думає про угоду, яку нам пропонують? І він відповів: «Нам треба очистити нашу землю – ніхто за нас цього не зробить». Ці слова назавжди закарбувалися в пам'яті».

На фронті Володимира Брославського знали як мінометника і феноменальну людину. Побратими згадують, що він ніколи не просив допомоги для себе, натомість завжди шукав способи допомогти іншим чи покращити технічне забезпечення підрозділу. «Як правило, з фронту просять багато речей. А Володя казав: «Я знайшов два поламаних ретранслятори, мені треба кілька деталей – я спаяю...». Він був одним із тих, хто не уникав небезпеки – не ховався від дронів, а діяв упевнено і професійно. «Володимир мав дробовик, чудово стріляв. Були випадки, коли він збивав дрон із двохсот метрів. На таких людях тримаються цілі підрозділи», – згадує Володимир Кіцак.

Особисті висловлювання В. Брославського, зафіксовані у його публічних дописах, відображають критичне мислення й педагогічну позицію: «Давайте

дітям необхідні знання та навички з дитинства» (14 травня 2025 р.); «Війна швидко мінється. Зараз час дронів і маскування» (7 серпня 2025 р.).

Основні світоглядні орієнтири формування особистості Володимира Брославського розкриваються крізь призму поєднання громадянської свідомості, професійної доброчесності та високого рівня відповідальності перед суспільством. Його життєвий і професійний шлях дає змогу осмислити феномен науковця, який, залишаючись у сфері академічного пошуку, водночас чітко усвідомлював свій обов'язок захисту Батьківщини в умовах війни. Його приклад свідчить про те, що академічна доброчесність – це не лише науковий стандарт, а й етичні принципи, які виявилися важливими у військовому контексті – у підготовці, згуртуванні особового складу, підтримці морального духу побратимів. Володимир Брославський бачив екзистенційну загрозу, яку несе війна, і усвідомлював, що захист Батьківщини – це не лише оборона території, а й боротьба за право українського народу на існування, ідентичність і майбутнє. Як історик, він не лише вивчав минуле, а й творив новітню історію України – власним прикладом, учинком, ціною життя.

Таким чином, життєвий шлях Володимира Любомировича Брославського є переконливим свідченням того, що в умовах війни межа між «наукою» і «фронтом» є умовною: академічна діяльність невіддільна від громадянської відповідальності, а наукове служіння народу органічно переростає у служіння державі та її обороні.

Пам'ять про таких людей має стати предметом системних наукових досліджень та елементом освітніх програм, як у контексті збереження інтелектуального потенціалу нації, так і задля формування української національної та громадянської ідентичності українського суспільства.